

International Science Group

ISG-KONF.COM

**TOPICAL ASPECTS OF
MODERN SCIENCE AND
PRACTICE**

**SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

21-24 September

Frankfurt am Main, Germany

DOI 10.46299/ISG.2020.II.I

ISBN 978-1-64945-866-7

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Збарський В.К.,

д.е.н., професор кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі
Національного університету біоресурсів і природокористування

Грибова Д.В.

докторант кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму
Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного

Аналізуючи наукові підходи щодо оцінки сутності туристичної діяльності як складової сучасних соціально-економічних відносин, слід відмітити наявність впливу наступних факторів, зокрема: наявність глобальних макроекономічних трендів, напрями трансформацій господарського механізму держави, галузева специфіка організації ефективної економічної діяльності в різних формах та видах туристичного бізнесу.

Концепція сталого розвитку значною мірою базується на наукових поглядах В.І. Вернадського, зокрема положеннях його вчення про біосферу та ноосферу. І хоча практична реалізація зазначених положень розпочалася вже понад 50 років після їх формулювання, вони не втратили своєї актуальності. За умов сучасного рівня технологічного прогресу, що посилений тенденціями глобалізації виробничо-господарських систем, домінуванням транснаціональних корпорацій, питання збереження навколишнього середовища в усіх його складових (корисні копалини, флора, фауна, водні ресурси, культурні пам'ятки тощо) набули особливої значущості.

На нашу думку, змістовне формулювання даної дефініції свідчить про намагання світової спільноти ефективно впливати на процес прийняття рішень в системі економічних відносин, пов'язаних із використанням усіх складових навколишнього середовища. Ототожнення існування індивідуума з необхідністю задоволення потреб дозволяє включити до переліку об'єктів, що необхідно зберігати, не тільки лісові насадження або водні ресурси, а й фауну, світову культурну спадщину тощо, оскільки взаємодія із ними передбачає задоволення нематеріальних потреб особистості.

Всеохоплюючий глобальний характер концепції сталого розвитку, імплементація його положення у вітчизняну нормативно-законодавчу базу (особливо в сфері природокористування) дозволяє говорити про можливість та необхідність адаптувати вітчизняний туристичний бізнес в усіх його організаційно-правових формах до відповідних принципів. На нашу думку, процес адаптації має носити системний характер, враховуючи багатокладність, що притаманна даному галузевому напрямку.

Аналізуючи перспективи реалізації концепції сталого розвитку в туристичній галузі, Н.Д. Свиридова розглядає наступні її складові.

Стратегічною метою є забезпечення постійного процесу розвитку галузі, яка задовольняє потреби туристів та приймаючого регіону на основі ефективного управління усіма ресурсами, що зберігає можливості для майбутнього розвитку. Базовими принципами практичного втілення концепції є комплексність, цілісність, пріоритетність, конкурентність мети, законодавче забезпечення. Основними шляхами реалізації, на думку автора концепції, мають бути, зокрема дослідження та оцінка ресурсного потенціалу в регіоні; SWOT – аналіз туристської галузі та її інфраструктури; формування іміджу туристичного регіону; інвестиційна політика; створення матеріальної бази туристичної галузі. [5]

На нашу думку, запропоновані концептуальні положення у більшій мірі ставлять за мету забезпечення ефективності функціонування туризму як форми економічної діяльності, ніж його адаптації до принципів сталого розвитку. Так, зокрема стратегічна мета передбачає лише оптимізацію використання наявної ресурсної бази, на основі якої забезпечується максимізація задоволення потреб туристів. При цьому сталий розвиток передбачає необхідність забезпечення потреб майбутніх поколінь, а не майбутню економічну діяльність.

Важливою складовою туристичної діяльності є соціально-культурний розвиток людства, готовність сприймати альтернативні ціннісні моделі, призупинення процесу урбанізації сільських територій, збереження села як елементу національної культурної спадщини. В межах даного напрямку виникають концепції, обумовлені необхідністю врахування впливу даних факторів на характер соціально-економічного життя суспільства.

Так, зокрема, С.П. Кузик виділяє наступні концепції.

Концепція туризму як зустрічі культур. В її межах розглядається сутність, особливості та перспективи міжнаціонального туризму, який є об'єктивним наслідком процесів соціально-економічної глобалізації та передбачає готовність людей толерантно сприймати альтернативні цивілізаційні парадигми. Зазначається також, що в результаті культурного взаємопроникнення можуть виникати різні ситуації: від конфлікту свідомостей до культурної еволюції, під якою розуміється людська поведінка, яку можуть доповнювати національні особливості носіїв цих культур [5]

Даний процес був детально вивчений Е.Тофлером, що розглядав соціально-психологічні аспекти формування економічної моделі постіндустріального суспільства. Аналізуючи природу конфліктних ситуацій, які є об'єктивним наслідком формування глобального економічного простору, вчений вказував на необхідність стимулювання креативного мислення особистостей [6].

В туристичній галузі краще, ніж в будь-якій іншій, можливо практично реалізовувати зазначені рекомендації, оскільки даний сегмент національної економіки характеризується надзвичайно високою диверсифікацією. Також слід відмітити, що сучасна специфіка усіх різновидів сфери послуг, пов'язаних із тісним контактом з клієнтами, полягає у постійному безперервному пошуку нових форм та методів залучення додаткових споживачів, в тому числі в процесі спілкування. Ще одним фактором, який стимулює креативність

мислення осіб, зайнятих в туристичній сфері, відносна консервативність магістральних напрямків (готельно-ресторанний бізнес, екскурсійно-анімаційна діяльність тощо). Необхідність досягання конкурентних переваг вимагає пошуку та запровадження нових креативних ідей в сфері менеджменту та маркетингу.

2. *Концепція самознищення туризму.* В рамках цієї концепції виділяються наступні етапи освоєння територій масового відпочинку. Перший етап характеризується мінімальним впливом людини на нову туристичну місцевість. Вважається, що це заможні індивіди, які, внаслідок своєї нечисленності мінімально впливають на систему біогеоценозів, хоча і стимулюють попит на туристичні послуги у регіоні. Другий етап включає в себе активізацію господарського освоєння регіону і зниження вартості туристичних послуг. Третій етап являє собою пік туристичного освоєння, коли неконтрольовані туристичні потоки починають набувати масового характеру. Четвертий етап освоєння території характеризується деградацією ресурсної бази розвитку туризму, зменшенням напливу відпочиваючих, погіршенням екологічного стану, зниженням життєвого рівня і, як наслідок, занепадом туристичної діяльності [4]

На нашу думку, логіка даної концепції є справедливою лише для ізольованих туристичних зон або форм і видів дозвілля, які раніше не існували. Самостійний «дикий» туризм здебільшого характерний саме для представників середнього класу. Більше того, прогнозовані апокаліптичні сценарії реалізуються лише в країнах, де природоохоронне законодавство фактично відсутнє. Таким чином ми можемо констатувати, що сучасна суспільна модель, заснована на забезпеченні ефективної взаємодії елементів інституційного середовища, значною мірою нівелює небезпеку самознищення туристичної галузі.

3. *Концепція туристичної урбанізації.* Розглядає перспективи розвитку туристичних міст як специфічної форми організації даного бізнесу. Вона передбачає концентрацію матеріальних, фінансових та трудових ресурсів в межах відповідних адміністративно-територіальних центрів. Однією з особливостей туристичних міст є практична відсутність промислових об'єктів оскільки вони негативно впливають на рекреаційні умови в регіоні.

Список літератури:

1. Забуранна Л.В. Зарубіжний досвід розвитку сільського зеленого туризму. Економіка АПК . 2011. № 6 С.178-183.

2. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. М.: Логос, 2000. 304 с.

3. Кальченко С. В., Грибова Д.В., Демко В.С. Рекреаційні аспекти організації анімаційної діяльності в сільському туризмі. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2019. Т. 24, Вип. 4. С. 94-98.

4. Кузик С. П. Географія туризму: навч. Посібник. Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Київ: Знання. 2011. 271 с.

5. Свірідова Н.Д. Культура народів Причорномор'я. 2009. №176. С.166-168.
6. Тофлер Э. Шок будущего. М.: ООО «Издательство АСТ». 2002. 557с.